

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Київського національного
лінгвістичного університету
«20» травня 2020 р., протокол № 16
(зі змінами, внесеними рішенням вченої ради
Університету від 27.09.2021, протокол № 2
Введено в дію наказом ректора КНЛУ від
27.09.2021 № 88-а)

Ректор _____ **Васько Р.В.**

ПОЛОЖЕННЯ

про проведення науково-викладацької практики аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) Київського національного лінгвістичного університету

1. Загальні положення

1.1. Положення про проведення науково-викладацької практики аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) Київського національного лінгвістичного університету (далі – Положення) визначає порядок планування, організації, проведення і підведення підсумків науково-викладацької практики аспірантів очної (денної і вечірньої) і заочної форм здобуття третього рівня вищої освіти всіх освітньо-наукових програм в Київському національному лінгвістичному університеті.

1.2. Положення про проведення науково-викладацької практики аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) Київського національного лінгвістичного університету розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року, Національної рамки кваліфікацій, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 року (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України № 509 від 12 червня 2019 року, «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 93 від 8 квітня 1993 року, «Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному лінгвістичному університеті», затвердженого наказом Ректора Університету № 1 від 27 серпня 2015 року, інших нормативно-методичних документів з організації освітнього процесу в Київському національному лінгвістичному університеті.

1.3. Науково-викладацька практика аспірантів Київського національного лінгвістичного університету (далі – Університет, КНЛУ) є невід’ємним складником освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Науково-викладацька практика (далі – практика) передбачає безперервність і послідовність її проведення для отримання потрібного обсягу практичних вмінь і навичок з відповідної спеціальності, освітньо-наукової програми.

2. Мета і завдання науково-викладацької практики

2.1. Метою науково-викладацької практики є підготовка здобувача ступеня доктора філософії до викладацької діяльності: застосування і вдосконалення знань, умінь, навичок у навчально-виховному процесі під час виконання функцій викладача вищої школи, формування професійно-педагогічних компетентностей для прийняття самостійних рішень під час роботи в умовах реального освітнього процесу у закладі вищої освіти, виховання потреби систематично поповнювати знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності для підтримання конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Практика надає аспірантам можливість здобути практичні навички аналізу відвіданих і самостійно проведених лекцій, семінарських і практичних занять, досвід викладацької діяльності за профілем спеціальності, освітньо-наукової програми.

2.2. Завдання практики полягають у формуванні в аспірантів відповідних компетентностей:

- здатність організовувати викладання дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення;
- здатність використовувати сучасні освітні технології, різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності;
- здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології у професійній діяльності;
- здатність ефективно спілкуватися і взаємодіяти в умовах реального освітнього процесу у закладі вищої освіти.

2.3. Послідовність проведення практики та її зміст визначається програмою науково-викладацької практики.

2.4. Програма науково-викладацької практики – це навчально-методичний документ, який регламентує мету, зміст і порядок проведення практики (для конкретної спеціальності, освітньо-наукової програми). Структура програми практики: загальні положення; мета і завдання практики; зміст практики та порядок її проходження; перелік компетентностей, яких має набути аспірант під час практики, відповідність їх програмним результатам; методичні рекомендації щодо використання конкретних практичних завдань; перелік індивідуальних

завдань аспіранта; вимоги до документації, яку веде аспірант під час практики (зразок щоденника практики); форма організації і методи контролю; вимоги до складання й оформлення звітної документації (перелік документів, зразки, схема звіту тощо); система оцінювання навчальних досягнень аспіратів (форма, засоби діагностики, критерії оцінювання); підведення підсумків практики; методичне забезпечення (список рекомендованої літератури, інформаційні ресурси тощо).

2.5. Програму науково-викладацької практики з усім комплексом її складників розробляє проєктна група відповідної освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, схвалює завідувач аспірантури, і затверджує проректор з наукової роботи.

2.6. Програма практики розробляється та погоджується в установленому порядку не пізніше ніж за семестр до її початку, а переглядається та доопрацьовується не рідше одного разу на п'ять років.

3. Зміст науково-викладацької практики аспірантів

3.1. Науково-викладацька практика має комплексний характер і передбачає забезпечення фахової діяльності за такими напрямками роботи:

- навчально-методична – підготовка аспіранта до викладацької діяльності в межах спеціальності у закладі вищої освіти;
- організаційно-виховна – підготовка аспіранта до організації виховної роботи в академічній групі;
- науково-дослідна – підготовка аспіранта до здійснення наукової інноваційної діяльності та проведення власного дослідження.

3.2. Зміст науково-викладацької практики аспіранта передбачає послідовність таких етапів.

На першому етапі аспіранти знайомляться з нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти; із структурою та системою організації освітньої діяльності КНЛУ та кафедри, до якої вони прикріплені; із системою навчально-виховної роботи кафедри; особливостями методичної, організаційної роботи викладачів кафедри; з організацією науково-дослідної роботи відповідної кафедри тощо.

На другому етапі аспіранти обов'язково відвідують навчальні заняття, які проводять викладачі кафедри та інші аспіранти-практиканти; відвідують виховні заходи; беруть участь у засіданнях кафедр, до яких прикріплені.

Третій, основний етап, практики включає підготовку планів-конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення. На цьому етапі аспіранти самостійно проводять заняття зі студентами (лекцію, практичне, семінарське заняття з фахових дисциплін); виховні заходи за планами кураторів груп; беруть участь в одній із форм методичної роботи викладача.

На заняттях аспірантів повинні бути присутні керівники практики. Після кожного проведеного аспірантом заняття має проводитись детальне обговорення, яке повинно виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

Четвертий етап практики передбачає участь аспірантів у різних видах наукової роботи кафедр, до яких вони прикріплені. Аспіранти вивчають інформаційні ресурси бібліотек з метою їх використання під час написання дисертаційних робіт та подальшої наукової діяльності; здійснюють підготовку наукової статті (або тез) за темою дисертаційного дослідження; готують доповіді і виступи на методичних семінарах, симпозіумах, наукових конференціях тощо; знайомляться з провідними науковими школами Університету, діяльністю навчально-наукових центрів, лабораторій, проблемних груп тощо; беруть участь у підготовці і проведенні конференцій, семінарів, круглих столів молодих учених, студентів та аспірантів; беруть участь в організації роботи студентських наукових товариств, гуртків і проблемних груп. Науково-дослідна складова практики конкретизується для кожного аспіранта залежно від специфіки його дисертаційного дослідження.

На заключному етапі практики аспіранти готують звіт про науково-викладацьку практику і захищають його.

3.3. Конкретний зміст науково-викладацької практики аспірантів вечірньої і заочної форм здобуття вищої освіти визначається кафедрою з урахуванням стажу й здобутого аспірантом досвіду роботи у закладі вищої освіти, наукового напрямку дослідження та безпосередніх завдань кафедри.

4. Бази науково-викладацької практики

4.1. Практика аспірантів Університету проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, вимогам освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

4.2. Базою практики можуть бути заклади вищої освіти (далі – ЗВО), структурні підрозділи університету будь-якої форми власності в місті Києві та в інших регіонах України, які забезпечені висококваліфікованими кадрами, що відповідають вимогам програми практики і мають належні умови для проведення практики.

4.3. Аспіранти можуть самостійно обирати для себе місце проходження практики. Аспірант подає заяву та лист-запит від ЗВО на розгляд адміністрації Університету. Дозвіл на проходження практики оформляється наказом ректора за письмовим поданням завідувача аспірантури.

4.4. Тривалість робочого часу аспірантів під час проходження практики регламентує Кодекс законів про працю України.

4.5. Аспіранти з числа іноземних громадян проходять практику на загальних засадах відповідно до вимог, визначених цим Положенням.

4.6. Відділ науково-дослідної роботи проводить необхідну підготовчу роботу з укладання договорів про проведення науково-викладацької практики аспірантів на відповідних базах. Термін чинності таких договорів погоджується договірними сторонами і може визначатися на період практики або до п'яти років.

5. Організація та керівництво науково-викладацької практикою аспірантів

5.1. Відповідальність за організацію науково-викладацької практики аспірантів та контроль за її проведенням в Університеті покладається на проректора з наукової роботи. Загальне навчально-методичне керівництво практикою здійснює відділ науково-дослідної роботи. Безпосереднє навчально-методичне керівництво, розроблення програм практик забезпечують проєктні групи відповідних освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та відповідні кафедри Університету під керівництвом завідувачів кафедр.

5.2. Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються цим Положенням, планом організації, проведення та підведення підсумків практики, програмами практик і наказами ректора.

5.3. Організаційні питання практики, її хід і підсумки періодично обговорюються на засіданнях кафедр, вчених рад Університету, засіданнях ректорату.

5.4. Наказом ректора про проведення науково-викладацької практики аспірантів визначаються: термін практики, склад аспірантів для проходження практики, місце проходження практики, керівники практики та відповідальні особи за проведення практики.

5.5. Функції організаторів і керівників практики:

5.5.1. Завідувач аспірантури:

- забезпечує організацію, планування, проведення, облік результатів науково-викладацької практики аспірантів на всіх освітньо-наукових програмах третього рівня вищої освіти очної (денної і вечірньої) і заочної форм здобуття освіти;
- щорічно складає на основі чинних навчальних планів зведений графік проведення практик на всіх освітньо-наукових програмах третього рівня вищої освіти та здійснює контроль за його виконанням;
- складає план організації, проведення та підведення підсумків окремо до практики кожної ОНП і здійснює контроль за його виконанням;

- укладає, веде облік і зберігає договори на проведення практики між Університетом та іншим ЗВО;
- проводить розподіл аспірантів за відповідними кафедрами Університету або іншими ЗВО, готує направлення;
- контролює підготовку проєктів наказів ректора з питань організації практики;
- перед початком практики забезпечує необхідною документацією з практики завідувачів відповідних кафедр, наукових керівників аспірантів, викладачів дисциплін, керівників від баз практики інших ЗВО;
- бере участь у роботі настановних і підсумкових конференцій із питань організації і проведення практики;
- здійснює контроль за керівництвом практикою;
- оформляє та подає до бухгалтерії Університету відомості з погодинної оплати праці керівників науково-викладацької практики від інших ЗВО, готує проєкти наказів;
- на основі звітів кафедр складає звіт з практики по Університету, узагальнює навчально-методичний досвід з організації і проведення практики, вносить пропозиції щодо вдосконалення та усунення недоліків у проведенні практики;
- бере участь у роботі кафедр при обговоренні питань з науково-викладацької практики аспірантів.

5.5.2. Керівники науково-викладацької практики аспірантів (наукові керівники аспірантів, викладачі дисциплін):

- проводять організаційне засідання з аспірантами з питань організації і проведення практики;
- забезпечують практикантів необхідною документацією (програмами, щоденниками, індивідуальними завданнями, методичними рекомендаціями тощо);
- контролюють умови праці аспірантів і проводять з ними на місці проходження практики обов'язкові інструктажі з охорони праці й техніки безпеки;
- беруть участь у роботі настановних і підсумкових конференцій з питань організації і проведення практики;
- здійснюють керівництво розробленням індивідуальних планів проходження практики аспірантами, затверджують індивідуальний план роботи;
- консультують аспірантів у підготовці до лекцій, семінарських і практичних занять, позакласних заходів, затверджують їхні плани-конспекти;
- надають допомогу в науково-дослідній роботі аспірантів;
- обов'язково відвідують заняття і виховні заходи, проведені аспірантами, аналізують та оцінюють їх;
- контролюють ведення аспірантами документації, передбаченої програмою практики;
- перевіряють документацію, подану аспірантом після закінчення практики;

- беруть участь у проведенні заліку з практики, оцінюють роботу практиканта, виставляють у відомість загальну оцінку з практики;
- складають письмовий звіт про хід і результати практики із зауваженнями та пропозиціями щодо подальшого вдосконалення організації практики і подають його завідувачу аспірантури.

5.5.3. Відділ науково-дослідної роботи разом із завідувачами кафедри:

- проводить організаційну зустріч з аспірантами з питань організації і проведення практики;
- у перший день практики ознайомлює аспірантів з наказом ректора про проходження практики, вимогами програми практики тощо;
- контролює умови праці аспірантів і проведення з ними на місці проходження практики обов'язкових інструктажів з охорони праці й техніки безпеки;
- контролює ведення практикантами необхідної документації, передбаченої програмою практики;
- перевіряє і аналізує документацію, подану аспірантом після закінчення практики;
- бере участь у роботі настановних і підсумкових конференцій з питань організації і проведення практики;
- бере участь у проведенні заліку з практики, оцінює роботу практиканта;
- надає пропозиції щодо подальшого вдосконалення організації науково-викладацької практики аспірантів.

5.5.4. Керівник науково-викладацької практики аспірантів від іншого ЗВО:

- приймає аспірантів на практику згідно з договором або за індивідуальним листом-направленням;
- надає робочий матеріал і кваліфіковану допомогу для якісного виконання роботи;
- контролює умови праці аспірантів і проводить з ними обов'язкові інструктажі з охорони праці й техніки безпеки, дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку;
- надає можливість аспірантам користуватися технічними засобами, бібліотекою та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
- не допускає використання практикантів на посадах, що не відповідають програмі практики та майбутньому фаху;
- своєчасно інформує керівників практики від Університету про виявлені порушення аспірантами правил внутрішнього трудового розпорядку, техніки безпеки, дисципліни, невиконання програми практики;
- візує щоденник практики, дає аспіранту характеристику, яка повністю висвітлює якість його роботи за весь період практики.

5.6. Аспіранти при проходженні науково-викладацької практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- сумлінно виконувати завдання науково-викладацької практики, визначені кафедрою;
- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно подати керівнику практики звітну документацію, яку вимагає програма практики;
- взяти участь у роботі підсумкової конференції з практики;
- своєчасно скласти диференційований залік з практики.

6. Підведення підсумків практики

6.1. Після закінчення терміну проходження практики аспіранти звітують про виконання програми практики. Форма звітності аспіранта про проходження практики – письмовий звіт.

6.2. Письмовий звіт разом з іншими документами, передбаченими програмою (щоденником, характеристикою, планами-конспектами занять, методичними розробками, рецензіями тощо) подається керівникові практики.

6.3. Оцінювання результатів практики здійснюється в накопичувальній системі з усіх складників, що визначені у програмі практики, за критеріями, затвердженими в ній.

6.4. Звіт має містити відомості про базу практики (назва, структура, оснащеність тощо), виконання аспірантом усіх розділів програми практики, висновки та пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлюється звіт за вимогами, встановленими програмою практики.

6.5. Звіт з науково-викладацької практики аспіранти захищають на відповідних кафедрах. Керівники практики (наукові керівники аспірантів, викладачі дисциплін) виставляють диференційований залік з практики протягом перших шести днів після її звершення. Оцінка за практику за шкалою ЄКТС та за національною шкалою вноситься до заліково-екзаменаційної відомості за підписами керівників практики (згідно з наказом ректора Університету).

6.6. Звітна документація всіх аспірантів зберігається на кафедрах, які забезпечують керівництво науково-викладацькою практикою аспірантів, протягом навчання в аспірантурі.

6.7. Аспіранту, який у період практики проходив навчання за програмою міжнародної академічної мобільності в іноземному ЗВО-партнері, може бути надано право на перенесення практики наказом ректора на інший термін (у межах графіка навчального процесу), якщо інше не було передбачено умовами програми навчання за кордоном.

6.8. Аспірант, який не виконав програму практики та / або не склав диференційований залік у визначені терміни без поважних причин, відраховується з Університету. Аспіранту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право наказом ректора на проходження практики.

6.9. Підсумки проведення науково-викладацької практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підбиваються на засіданні вченої ради Університету.